Hetedik évfolyam. 34. szám. Székely-Udvarhely, 1901. augusztus 25.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre . . . . 8 korona.
Fél évre . . . . . 4 „
Negyed évre . . . 2 „
Külföldre egész évre 12 „
Papok-, tanitók-, gazdasági egyleti tagok- és közs. elöljáróknak egész évre 6 kor., a tanitó-egylet tagjainak, közs. és körjegyzőknek 5 kor.
— Egy példány ára 16 fillér. —
Megjelen hetenkint egyszer: vasárnap.

# SZÉKELY-UDVARHELY

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.

UDVARHELYVÁRMEGYE HIVATALOS LAPJA, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE, AZ UDVARHELYMEGYEI ÁLTALÁNOS TANITÓ-EGYESÜLET ÉS AZ UDVARHELYMEGYEI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

HIRDETÉSI DIJAK:
Hivatalos hirdetések 100 szóig minden szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □cm.-ként 6 fillér-, többszöri közlésnél 4 fillérért közöltetnek.
Nyilt-tér sora 1 kor. Hirdetés és nyilt-tér dija előre fizetendő.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomtató és könyvkötő üzlete (Kossuth-utcza), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések és hirdetések intézendők.
— Kéziratok nem adatnak vissza. —

## Gyermeknevelésünk.

(Negyedik közlemény.)

(*Sp.*) Nehéz a harcz, amelyet a jó szülöknek meg kell vivniok, hogy családjuk részére az életfenntartás eszközeit megszerezhessék, biztosithassák.

Különösen nehéz a kenyérkeresöknek: az atyák élete.

Aki e nehéz harczot saját szemeivel látni óhajtja: tekintsen csak be egy olyan szegény családba, ahol 7—8 apró gyermek nyujtja kezét a kenyér után.

Az édes atyának a szakadatlanul erős munkában eltörődött teste, a beesett szemek, halványsárga arcz; a jó feleségnek a férj küzdelmes élete fölött hullottak könnyei bizonyitják, hogy igen sok szegény családapának életerejét mint emészti meg a folytonos munka, mi több: az a gyötrő gondolat, hogy marad-e még holnapra is elég munkaereje kenyeretkérő gyermekének bár darabkát is nyujtani; annyit, hogy éhségét lecsillapithassa?

Szánalmas élet! Sok embernek megeshetnék a szive rajta! Ám nehogy azt higyjük, hogy az ily családokban a gyermekek nevelésével mitse törődnek.

Sok esetben épen itt tenyészt a családi élet a legszebb virágokat. Itt látjuk, hogy két sziv, két lélek mint válik egygyé, hogy gyermekükből becsületes, tisztességes embert nevelhessenek. Munkaszerető, kevés igényü embert: aki a munkásságban, az egyszerüségben keresi majdan életének legnemesebb czélját.

Mondom a nehéz munkában kifáradt jó atyának még mindig jut ideje arra is, hogy feleségével felezze a gyermeknevelés gondjait is, hogy annak az önfeláldozó anyának segitő kezét oda nyujtsa, amidőn gyermeke testi és lelki életének fejlesztéséről, ápolásáról van szó.

A munkától ellankadt karjait még mindig kész kitárni, hogy keblére ölelje azokat, akik bár növelték gondjait, bár nehezebbé tették életét: de akiket azért mégis végtelenül szeret, mert jól tudja azt, hogy ha „adott Isten nyulat, ad bokrot is“ s hogy áldás a gyermek ott — ha mégegyszer annyi volna is — ahol munkásság, ahol szeretet honol.

Ti emberek, akik nem ismeritek az élet nehéz fáradalmait, akik duskáltok minden földi jóban: menjetek s tanuljátok meg e szegény családoktól azt az önfeláldozást, azt a türelmet, azt a szeretetet, amelylyel a nevelés magasztos, de végtelenül nehéz munkáját teljesitik.

Ekkor bizonyára nem fogjátok többé a szülői kötelmek teljesitését fizetett bérenczekre bizni; nem fogtok a szülői kötelmek teljesitése alól kitérni, mert átlátjátok azt, hogy csak a szülői szeretet az, amelylyel a gyermeki szivhez lehet férni. Látni fogjátok azt, hogy a családi nevelés csak ott termi meg a maga áldásait, ahol anya, apa egyaránt hüen teljesiti nevelői kötelmeit.

---

**A közigazgatási tanfolyamok** szervezéséről Ruffy Pál kormánybiztos a következő értesitést adta ki az érdeklődők számára: Községi közigazgatási tanfolyam szervezve van Budapesten, Debreczen, Kassa, Kolozsvár, Máramaros-Sziget, Maros-Vásárhely, Nagy-Becskerek Pécs, Pozsony és Szombathely városokban. Az összes tanfolyamokon a beiratás a belügyminiszternek 1901. évi augusztus hó 2-án 86681. szám alatt kelt rendelete alapján folyó évi augusztus hó 16—21. napjain a tanfolyam igazgatójánál szóval, vagy irásban történt. A tanfolyamra csak az vehető fel, ki: a) a fögymnasium, vagy főreáliskola VIII. osztályát vagy ezen középiskolákkal egyenrangu más középfoku iskolát; b) az iskolai tanulmányok befejezése után valamely község jegyzői (községi vagy körjegyzői, vagy rendes tanácsu jegyzői) irodában mint aljegyző (segédjegyző, jegyzősegéd) jegyzői irnok vagy jegyző-gyakornok legalább egy évig gyakorlatot töltött. Az egy évi gyakorlat igazolásáról szóló bizonylat az illetékes alispán által láttamozandó; c) az állam hivatalos nyelvét szóban és irásban birja; d) feddhetlen előéletü. Tanfolyamhallgatókul ezuttal még felvehetők: az 1900. év szeptember hó 1-én tényleges szolgálatban álló községi aljegyzők (segédjegyzők és jegyzősegédek). jegyző-gyakornokok és jegyzői irnokok is, amennyiben az 1883. évi I. törvényczikk 6-ik paragrafusában előirt iskolai képzettség megszerzése után, de 1900. évi szeptember hó 1-jet megelőzőleg megkezdett, legalább egy évi gyakorlatot tudnak kimutatni, vagyis tanfolyamhallgatókul még fölvehetők azok is, kik középiskolai hat osztályt, vagy ezzel egyenrendü tanfolyamot már 1900. évi szeptember hó elseje előtt sikerrel elvégezték és 1900. évi szeptemer hó elseje előtt a gyakorlatot megkezdették, ha egyébként az előbb emlitett követelményeknek megfelelnek. Az iránt, hogy a tanfolyamhallgatók a közhivataloknál dijazással járó alkalmazást nyerjenek, az igazgató semmi néven nevezhető szavatosságot nem vállal. Az évi tandij 40 korona, mely összeg félévenkint 20—20 koronás részletekben fizetendő. Szegénysorsu, szorgalmas és kifogástalan magaviseletet tanusitó tanfolyam-hallgatók tandijelengedésben és állami segélyben is részesülhetnek. Az állami segély egész vagy félingyenes internátusi ellátás, ingyenes ebéd, vagy mérsékelt pénzbeli havi segély, mely rendes körülmények között a havi 20 korona összeget meg nem haladja. Internátusok vannak: a debreczeni, a kolozsvári és a nagybecskereki tanfolyamokon. Élelmezési kedvezményt nyujtanak a budapesti, pozsonyi és szombathelyi tanfolyamok. Kedvezmények, melyek a katonai szolgálat elhalasztására vonatkoznak, a tanfolyam igazgatójánál kérelmezendők. A tanfolyamokon az előadások a helyi viszonyokhoz képest a napnak különböző szakaiban, Budapesten azonban délután 4 órától 8 óráig tartanak. Az egyes tanfolyamokra vonatkozó közelebbi felvilágositást az érdekelt tanfolyamok igazgatói adják. A budapesti tanfolyamot érdeklő felvilágositások a tanfolyamok kormánybiztosánál Budapesten (VIII. József-körut 52. sz. a.) nyerhetők.

---

## Világnapló.

A magyar dalosok országos versenyét e hó 15-én tartották meg Kassán. Körülbelöl 700 dalos gyült össze ez ősi kurucz városban szárnyaló dalban összemérni erejöket a saját és a magyar dal dicsőségére. 22 dalos kör vett részt e versenyen. Az erdélyiek közül — sajnos — csak a „Tordai daloskör“, mely fényesen megállotta helyét. A hat kategóriába osztott dijak közül a második csoport második dijat, egy ezüst koszorut nyerte el. Ezt az ezüst koszorut Pechy Zsigmond főispán az országos dalos egyesület diszelnöke adományozta. — E hó 18-án az állami tanitók is összegyültek nagygyülésre Budapesten az országos kaszinóban. Tárgya a gyülésnek az állami tisztviselők mozgalmához való csatlakozás és a csatlakozás módozatának megvitatása volt. Ez alkalommal üdvözölte az egybegyült tanitói sereg Lakits Vendel elnököt, 60-ik születése napja alkalmából. — Szófiából az a hir jön, hogy a bolgár határon török és bolgár katonák között összeütközés volt. Török katonák rálőttek a határon őrjáraton levő bolgár katonákra. Az összeütközésben négy török katona elesett, öt pedig megsebesittetett. — Kassán emléktáblával jelölték meg azt a házat, melyben Kazinczy Ferencz lakott. E hó 18-án leplezték le fényes ünnepségek közepette. Az ünnepélyt a budapesti Ganz-gyár dalos egyesülete nyitotta meg a Szózattal, mig az ünnepi szónok Rákosi Jenő volt, ki nagyszabásu beszédben méltatta a nagy nyelvreformátor és költő nagyságát. — Kitüntetésben részesült Budapest székes fővárosunk. A párisi nemzetközi kiállitás zsürije az aranyéremmel tüntette ki a közjótékonysági dolgokra vonatkozó tárgyak kiállitásáért. Kisfaludy Sándor egy érdekes kézirata került napvilágra egyik fővárosi lap közlése szerint. Ez a kézirat sajátkép konvencziós levél és azt tartalmazza, hogy Kisfaludy Sándor mennyit fizetett inasának. E szerint volt az inas fizetése »mindennapi kenyerén és kosztján kivül tizenöt forint készpénz, egy köpenyeg, egy kalap, egy dolmány, egy lajbli, két pár nadrág egy pár uj, egy pár fejelés csizma; uton pedig minden fél napra egy icze bornak kelendő ára és négy krajczár ételre.« — Óriási vizát fogott egy halász a Volgában, melynek sulya 10 $^{2}/_{3}$ mázsa volt. A halban a szerencsés halász 2 mázsa ikrát talált, melyért egyedül 348 rubelt kapott.

**Krónikás.**

---

## Erzsébet-ünnep Eléden.

Az Erzsébet-ház felavatása, melyet az etédi közbirtokosság épitett, e hó 20-án, Szent-István napján történt.

Már kora reggel egymás után érkeztek a vidékről a vendégek; nemcsak a szomszédos községekből, hanem a szomszéd Maros-Torda vármegyéből is. A község határán, a keresztúri uton állitott diszkapu mögött hatalmas néptömeg várta a vármegye közszeretetben álló és általános tiszteletnek örvendő föispánját Hollaky Arthurt. Nem sokkal 9 óra után jött meg dr Damokos Andor alispán, Lázár Ádám gróf, Gálffy Kálmán főszolgabiró és számos meggei tisztviselő és vendég kiséretében.

A diszkapunál a tüzoltóság és dalárda élén a község nevében Gagyhy Dénes tanár fogadta az érkező főispánt, kit igaz örömmel és lelkesedéssel üdvözölt azon lekötelező szivességeért, hogy az ünnepély védnökségét elfogadta és megjelenésével alkalmat adott a megyei központtól távol lakó székelyeknek, hogy őt, kit már régóta szeretetükbe foglaltak, szivükbe zártak, megismerhessék. Beszédét igy végezte: „Méltóságos uram! Mi nem vagyunk gazdagok, tehát fénynyel és pompával körül nem vehetjük; de amit mi nyujtunk, az becsesebb, drágább az üres csillogásnál, élettelen fénynél; mi szivünket adjuk szeretetünkkel, tiszteletünkkel kináljuk meg. És ezért cserébe nem kérünk és nem várunk mást, mint egy kis szeretetet.

Azért, hogy méltóságod a legnagyobb magyar királyné emlékét községünkben megörökiteni s ezzel egy lezajlott gyászos kor kriptaajtaját végleg lezárni eljött közénk, legyen üdvöz és a kiséretében levő igen t. urakkal együtt hozta az Isten!“

---

## A „SZÉKELY-UDVARHELY“ TÁRCZÁJA.

### Udvarhelyvármegye története.

A legrégibb időtől 1849-ig.

Irták: **Jakab Elek** és **dr Szádeczky Lajos.**

(3) Budapest. Athenaeum. 1901.

(A „Székely-Udvarhely“ eredeti tárczája.)

„A városok eredete tekintetében is hasonló közlékenyek a középkor nagy történetirói. A rólok szóló tudósitásokban ugy, mint a kiváló férfiakra vonatkozó életirataikban a történet rendesen igen távoli időkben kezdődik és a tárgyakat illető eseményeket gyakran szakadatlan lánczolatban visszavezetik egész odáig, midőn Noe a bárkából kiszállt, vagy Ádám a paradicsom ajtaján kilépett.*) Más esetekben valamivel kisebb az állitólagos régiség, de azért ismereteik terjedelme még mindig rendkivüli. Mondják, hogy Francziaország fővárosa Páris, Priamus fia — Páris — után neveztetett el, ki ide menekült Trója elpusztulása után.“ Állitják, hogy Troyest, valóban a trójaiak épitették, mint ezt annak etymologiája világosan bizonyitja. A Humber folyó viszont onnan nyerte nevét, hogy régente egy hun király fulladt bele . . . Ami Zürich városát illeti, ennél a keletkezés fontos ideje vitás volt, de ahhoz kétség sem fért, hogy Ábrahám idejében épült. Az Ábrahámtól eredés előszeretetét mutatja, hogy a czigányok is egyenesen Ábrahám- és Sárától erednek. A szaraczénok vére már nem volt oly tiszta, mert ezek csupán Sárától származnak. Számos hasonló tárgyról hasonló becses tudósitásokkal birt a középkor. Köztudomásu dolog volt például, hogy Nápoly városa tojásokon épült; és ép oly ismeretes volt, hogy a Szt.-Mihály-rendet maga Mihály arkangyal alapitotta, hogy ő volt az első lovag, s hogy a lovagrend neki köszöni eredetét.**)

A mohamedánok azon sajátságát, hogy utálják a disznókat és husukból nem esznek Paris Máté, a XIII. sz. legkiválóbb és az egész középkor legkitünőbb krónikása ugy magyarázta meg, hogy annak oka az, mert „Mohamed egy alkalommal annyit evett-ivott, hogy elveszitve öntudatát elaludt egy szemétdombon. E szánandó helyzetben meglátta őt egy falka disznó, mely ráesett a földön elterült prófétára és megfojtotta őt . . .“ A mohamedanismus keletkezésének egy másik hasonlóan nevezetes eset a magyarázója. E szerint „mindenki tudta, hogy Mohamed eredetileg bibornok volt és csak azért vált eretnekké, mert minden törekvése daczára nem választották meg pápának.*)

*) Buckle i. m. 18. l. Idézve Paris Máté Históriája és Malmesbury Vilmos krónikája.
**) Buckle i. m. 19. l.

Még sok, igen sok az előbbiekhez hasonló magyarázatot idézhetnék Ribot-ból, Buckle-ból és másokból, de hagyom azokat s csak még egyet emlitek fel, mint a középkori hiszékenység és nagyzoló tóditás ritka szép és jellegzetes példáját.

Turpin, N Károly történetirója, rheimsi érsek és a nagy császár barátja volt. Tehát egykoru, mivelt és jól értesült lehetett. Krónikájából megtudjuk, hogy N. Károly Szent Jakab, Szent János testvérének közvetlen ösztönzésére foglalta el Spanyolországot. „Midőn Károly Pampelonát ostromolta, a város ellenállást fejtett ki; de a mint az ostromlók egy imát elmondtak, rögtön leomlottak a falak.“ Ezután a császár gyorsan meghóditotta az országot s a mohamedánokat csaknem teljesen kiirtotta. „De a sátán forrásai kimerithetetlenek. Az ellenség részén egy óriás jelent meg most, kinek neve Fenacute volt, s a ki egyenesen az öreg Góliáttól származott. Ez a Fenacute a legveszedelmesebb ellenség volt mindazok közt, kik a keresztyénséget eddigelé fenyegették. Ereje felért 40 ember erejével; arcza egy rőföt tett, karjai és lábszárai 4 rőföt, egész magassága 20 rőföt. Minden egyes ujja 3-szor oly hosszu volt mint egy közönséges emberkéz. N. Károly legjobb harczosait küldte ellene, de az óriás könnyen legyőzte őket. Félelem fogta el a keresztényeket. Hiába vonult ki husznál több válogatott hős az óriás ellen, egy sem jött vissza a harcz teréről; Fenacute mindegyiket a hóna alá vette és fogságba hurczolta. Végre előlépett az ünnepelt Orlando és élet-halál harczra hivta fel őt. Makacs küzdelem következett és a keresztény, nem aratva a várt sikert, theologiai vitába keverte ellenfelét. Ebben könnyen legyőzte a pogányt és Orlando fölmelegedve a vitában, neki rontott ellenfelének, rácsapott saját kardjával és halálos sebet ejtett rajta. A keresztény fegyverek most már végleg diadalt arattak.**)

*) Buckle i. m. 20. l.
**) Buckle i. m.

Ilyenek voltak a középkor legtehetségesebb és legünnepeltebb krónikásaik, a kik egyházi főméltóságokat is viseltek, a történet tudósitásai. A kritika még nem volt eléggé érett arra, hogy képes lett volna a mult eseményeit sikeresen tanulmányozni. A legtehetségesebb emberek sem vonhatták ki magukat koruk társadalmának befolyása alól, s ennek állapota hitette el velök a leggyermekesebb képtelenségeket. Az iróemberek nem tudták megitélni, mi érdemli meg leginkább a följegyzést, mit kell elvetni és mit hinni.

„Bizonyára egy kor sem élt annyira a képzelődés, az érzelmek és álmok világában, mint a középkor . . . Minthogy sokat éreztek és keveset elmélkedtek, még öreg korukban is keveset tudtak, mig mi a legzsengébb korban is sok mindent tudunk. Ők fiatalon haltak meg, mi öregen születünk. Innen van, hogy krónikásaiknál hemzsegnek a csodák, kijelentések, álomlátások. Tisztán, körülményesen, a kételyek minden árnyéka nélkül beszélik el ezeket, mint akár a megszállást vagy csatát . . . A középkor mindig a káprázat határán mozgott, a mikor át nem lépte azt.“*) Ily csodálatos elbeszélésekben csaknem mindenik krónikás bővelkedik. Említsük meg a Bucklenál előforduló és idézett elbeszélések nevesebb krónikásait és másokat, a kik ide tartoznak: Paris Máté, Westminsteri Máté, Turpin, Toursi Gergely, Frodoard, Guibert de Nojent stb.

A mi krónikásaink sem kevésbé hiszékenyek, csak egy kissé szükebb látkörüek, amit sajnos tudákos etymologizálással akarnak leplezni. Anonymus Jáfet fia Magog-tól származtatja nemzetünket, s ennek nevét a magyar mager-től.**) Az idegenek minket Hungu vártól (Ungvár) neveznek hungarusoknak.***) Álmos vezérünknek anyja Emesu álmu-t látván fia születése előtt erről nevezte el fiát Álmosnak.****) A hutumogerek a Hovos erdőn átkelvén Pannonia földjére, azon helyet, melyet legelsőbben elfoglaltak Munkás-nak (Munkács) nevezék, mivel — igy etym. — igen nagy munkával jutottak a földre, melyet magoknak óhajtanak vala.¹) Gelon vezér elestével vitézei, uruk halálát látván, tulajdon magok jószántából kezet adva, Tuhutumot urokká választák s azon helyen, melyet Eskulennek (Esküllő) hivnak, hitöket esküvel erősiték s az naptól fogva azon helyet Eskülőnek nevezték, mivel hogy ott esküdtek meg.²) Azon körülmény, hogy a hazát kereső magyarok pogányok voltak, nem akadályozza pap krónikásunkat abban a hitben, hogy a kievi vezér ellen Álmos segitője a Szentlélek vala.³) A következetességre sem sokat hederit: Álmos vezér és övéi Hung várba bevonulván, a h a l h a t a t l a n i s t e n e k n e k nagy áldozatokat tőnek.⁴)

*) Ribot: A lelki átöröklés Bp. M. T. Akadémia 1896. 346. K. l.
**) Anonymus I. Fej.
***) U. a. u. o. II. Fej.
****) U. o. III. Fej.
¹) U. o. XII. Fej.

Kézai Simon, Kun László udvari papja, mindjárt Ajánlólevelében félezer esztendős anachronismust követ el a X. sz.-ban élt (I.) Ottó császár kortársává tévén Orosiust. (417-ben irt.) Egyházi férfiu volta nem akadályozza abban, hogy a bábeli tornyot Egyptom pyramissaivel ne zavarja össze.⁵) Scythia hegyeibe pedig a mesés griffmadarat ne fészkeltesse.⁶) Tudatlansága sem kisebb, mint hiszékenysége. Egy szót sem tud hazánk VI., VII. ás VIII-ik századairól, s igy arról sem, hogy Pannoniát ez idő alatt longobárdok, avarok lakták majd a frank uralkodók fenhatósága alá került. Azt hiszi továbbá, hogy a magyarok „visszajövetele“ közvetlen a hun birodalom bukása után történt. Előtte nincs lehetetlenség. Etele catalauni ütközetét irva le, következőleg folytatja: „Volt a két — hun és római — sereg között egy kanyargó patak, oly sekély vizzel, hogy ha az ember egy kalapot dobott volna beléje, a viz lassu folyása alig birta volna odább vinni, — a csata folyamán azonban az állati és emberi vértől olyan rohamos folyásuvá vált, hogy kocsist szekerestől, katonát fegyverestől magával sodort és ezen patak a seregben igenigen sok halált okozott.⁷) De aztán állitásai pontos megbizhatóságára (!) vall a következő minucziositás, melylyel a hun sereg mekkoraságáról rendelkezik: „Az idegen népségeken felül ugyanis maguk a hunok háromszázharminczezer huszonketten (330.022) voltak!! Közvetlen folytatásában a következő etymologizálást követi el: Ezen hunok közül a seregben sokan kapitányokká let-

²) U. o. XXVII. Fej.
³) U. o. VI. Fej.
⁴) U. o. XIII. Fej.
⁵) Kézai i. m. Erők. I. Fej.
⁶) U. o. 4.
⁷) Kézai i. m. 10.

Iskola Alapitvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

A lelkes fogadtatás jólesően lepte meg a főispánt s ő is meleg hangu beszéddel válaszolt. Kijelentette, hogy örömmel és szivesen jött, mert már régóta óhajtotta meglátni Etédet és megismerni derék népét, melyről oly sok jót és szépet hallott; örömmel jött másrészt azért is, mert együtt akar áldozni a kegyeletnek a község polgáraival. Jól esik neki a felajánlott szeretet, jól esik azért különösen, mert a legméltóbb jutalom, mely őt érheti: a megye polgárságának szeretete, ragaszkodása és tisztelete.

Dörgő éljenriadal közt vonult be hosszu kocsisor kiséretében és Damokos Andor alispánnal Gagyhy Lajos földbirtokos vendégszerető házánál szállt meg.

11 órakor harangzugás között vonult be a közönség az ev. ref. templomba, hol Menyhárt András, az udvarhelyi ref. egyházmegye esperese lélekemelő imát mondott s megáldva az Erzsébet-házat, Isten áldását kérte a község lakóira, kik a kegyeletnek ilyen szép emléket emeltek.

Az ünnepség másik része már az Erzsébet-ház feldiszitett nagytermében folyt le. A dalárda éneke után, Gagyhy Lajos földbirtokos, a gazdasági-tanács elnöke ismertette elnöki jelentésében az Erzsébet-ház történetét.

Utána Lázár Ádám gróf, vármegyei főjegyző lépett az emelvényre s az alábbi szép beszédet mondotta:

Méltóságos Főispán ur, szeretve tisztelt védnökünk!

Tisztelt ünneplő közönség!

Nem viszhangozzák völgyeink harczi tárogatót, csatazajt avagy győzelmi ünnepet, mert hazánk határain belől a békés munkásság ütötte fel otthonát s mégis a győzelem ünnepe ez!

Igen! A sziv és elme összehangzó munkásságának édes gyermeke: a kegyelet gyujtja fel őrtüzét ma Etédnek ormain. Ime a haragjában oly rettenetes tengernek mélyéből a nép szivéből egy igazgyöngy csillámlik fel! Igen, mert a földmivelő nép, a hazának ezen otthon ülő édes gyermeke hangya-szorgalommal összehordott porszemekből felemel egy épületet, a szeretet nevében, a kegyelet emlékére. Ez az épület hivatva van lelkes utódok gondos ápolása mellett az idő végtelenjéig hirdetni, hogy volt a magyarnak egy jóságos királynéja, ki válságos időkben velünk sirt s örömteljes napokban velünk örvendett öröklött hüségben élő nemzetével. De ez az épület hivatva van egyszersmind arra is, hogy a késő unokák előtt is hirdesse a mai nemzedéknek nemes gondolkodását, mely az élet nehéz küzdelmei közepette is — a mindennapi fárasztó munka után fel tud emelkedni ama magasztos légkörbe, hol a szivnek nemesebb hurjai jönnek rezgésbe, s ennek behatása alatt a szegénynek fillérei, a gazdagnak koronáival a békés egyetértés áldásthozó munkájában egyesülnek.

Elismerés érette a jó lelkipásztoroknak, kik hiveiknek a felebaráti szeretetet és a vallási türelmet hirdetve, a nemes gondolkodásnak és cselekedetnek szépen termő magvait hintették el, s a gondos kertésznek szorgalmával igyekeznek azt a gyomtól tisztántartani. Elismerés ezen nemes község vezető férfiainak, kik a földi javakban bővelkedve, nem zárkoznak el ridegen a nemes eszme megvalósitása elől.

Köszönöm a vármegye alispánjának, ki szabadságát megszakitva, a messze távolból eljött ez örömünnepen részt venni s annak diszét emelni.

Végül az elismerés, köszönet és hála szavával szólok ezen vármegye Méltóságos főispánjához, ki fontos és sokoldalu elfoglaltatása mellett, nem sajnálta a fáradtságot ünnepélyünk védnökségét elvállalni, ez által annak erkölcsi sikerét biztositani s magas megjelenésével egyuttal annak fényét emelni.

Álljon tehát az „Erzsébet-ház“ s fogadja magába azokat, kik ezen nemes község erkölcsi és anyagi felvirágoztatása czéljából lépik át küszöbét s legyen egyuttal hirdetője annak is, hogy a jóra, szépre és nemesre törekvő földmivelő néppel szivesen ünnepel együtt mindenki rang, hivatali állás, vagy valláskülönbség nélkül s nem szégyenli bármily magas állásu ember sem a feléje nyujtott tisztességes munkától kérges kezet barátságosan megszoritani.

Legyen példa ez a serdülő ifjuság előtt, hogy egyetértéssel nagy dolgokat lehet mivelni, egyenetlenséggel pedig a legnagyobbak is szétrombolhatók; buzditsa őket nemes cselekedetre s mit apáiktól örökségképen átvesznek, adják azt szeplőtlenül át utódaiknak e három szent jelszóban: Isten! Haza és Király!

A dalárda alkalmi éneke után Csia Kálmán, etédi ref. pap szép beszéde fejezte be az ünnepélyt.

Délután 2 órakor mintegy 80 teritékü bankett volt, melyen a tanulságos és szellemes pohárköszöntők egymást érték.

Elsőnek Hollaky főispán állt fel és a király egészségéért üritett poharat. Utána Gagyhy Lajos a főispánt köszöntötte fel, s különösen azért éltette, hogy ebben az örökös huzavonáról és egyenetlenségéről hires megyében a békét megteremtette. Ujból a főispán emelt poharat Hagyhy Lajosra, kinek a község vezetése és fejlődése körüli működéseért mond elismerést. Menyhárt András ref. esperes a felekezetek közti egyetértest és békét köszönti. Csia Kálmán Damokos Andor alispánt élteti, mint a béke egyik hüséges bajnokát, aki nemcsak hivatalos ténykedéseiben szolgálja ezt a szellemet, de a magán érintkezésnél is békiteni szeret. Dr Damokos Andor Gagyhy Lajost és Csia Kálmánt köszönti fel. Gagyhy Dénes Lázár Ádám grófot élteti. Lázár Ádám gróf a székelyekért, különösen az etédiekért ürit poharat.

Menyhárt András Etédnek a szellemi téren működő fiait, köztük Gagyhy Dénest élteti, Gálffy Kálmán Etéd közönségéért koczint. Szoboszlai György, ki a szomszéd Maros-Tordamegyéből jött át ez ünnepélyre, Etéd emelkedéseért és haladásáért iszik. Gombos Sámu az Erzsébet-ház épitőit, Sándor Domokos pedig a község lakóit élteti.

Felköszöntőket mondtak még: Gagyhy Lajos (Bedő Albertre), Bakó Dániel (Menyhárt András esperesre), Jaeger József, dr Jankovics Pál, Máthé László (Gálffy Kálmán főszolgabiróra), Somodi Domokos, Gagyi Ferencz stb.

A bankettről este 6 órakor oszlottak szét. 7 órakor kezdődött a szinielőadás, melyet a főispán és kisérete is végig nézett. A mükedvelő társaság játszotta a Falurosszát ügyes, összevágó előadásban. A szereplők közül különösen kitüntek: Bekő Juliska (Finom Rózsi), Ádám Róza (Bátki Tercsi), Dónát Zsuzsika (Boriska), Somodi Ferencz (Göndör Sándor), Szabó Márton (Gonosz Pista), Gagyi Albert (Feledi G.) Dónáth László (Lajos). A kisebb szereplők is mind derekasan megállták helyöket.

Az Erzsébet-ház most már elavatva, valódi rendeltetésének átadva, soká álljon diszére a derék közönségnek, javára a közmivelődésnek.

Ez a mi kivánságunk!

## A régi és az uj középiskolai rendszer.

II.

Id. Daniel Gábor a régiekre emlékezik. Emlékezzünk mi is a régiekre és sokkal közelebbiekre.

Legyen szabad megemlitenem, hogy a székely-udvarhelyi és nagyenyedi ev. ref. iskolák a háromszéki és udvarhelyszéki szegény sorsu székelység nagy részének egyuttal tápintézetei voltak régebben és a közel multban. A vagyonilag is erős hivek már korábban nagy alapitványokat tettek ezekhez. Az enyedinél a 70-es évek közepe táján mutatkozott vagyonkezelési zavarok rendbe jöttek. S ma már a szászvárosi és sepsi-szentgyörgyi is ezek segitségére ment főkép Mikó Imre gróf és Kun Kocsárd gróf fejedelmi bőkezüsége által. Nagy örömemre szolgál ugy tudni, hogy ez a négy iskola s a marosvásárhelyi is meg tudnak élni most a megváltozott körülmények között, élelmezés tekintetében is, habár nem látom mostanában a szegény sorsu tanulók nagy seregeit, a mint gyalogolnak haza felé a szünidőkre. Mindenik iskola birt gondoskodni régebben és bir ma is gondoskodni a maga szegény ifjairól. Az értelmileg, vagyonilag és szám szerint erős ev. ref. egyház iskoláihoz és iskolai alapjaihoz nem merészelt nyulni a 18. évszáz ellenségesen sugalmazott bécsi kormánya. Az alapitványok szaporodtak és szaporodnak. Örvendetesen kinőtték magukat. Mindenik iskola önálló testület lévén, mindenik megtalálta a maga bőkezü pártfogóit már a rég multban is. Udvarhely és főleg Enyed egyuttal a székelység kitelepitő intézete volt. Ezek nélkül a vegyes ajku erdélyi külső megyék magyar értelmisége és középvagyonu osztálya számban nagyon csekélyre apadt volna.

Legyen szabad emlékezésből egyet-mást az unitáriusokról is ide jegyezni s a helyzet némi megvilágitása czéljából a róm. kath. és erdélyi evangelikusokra is futó pillantást vetni.

Nem akarok én senkit leczkézni, sem sérteni. Annál kevésbé vagyok irigy egyik felekezetre is. Tisztán azon a téren maradok, melyet az id. Daniel Gábor Felhivása megjelölt. A székelység érdeke vezeti tollamat. Nem voltam és nem vagyok az éles felekezetieskedés embere. S merem állitani, hogy katholikusok és reformátusok között több jó és bizalmas ismerősöm volt s van, mint az unitáriusok között. Előkelő zsidó családoknál is sokat forogtam. Felekezeti gyülölet nem volt bennem sem egyik, sem másik iránt, sem titkon, sem nyilván. Ennyit tájékozásul, s e sorok irásának indokolásául. Ha emlékezéseimben tévedni találok, talán nem hányja szemembe valamely könyvtárban ülő valaki, s az unitáriusok sem neveznek hivatlan vendégnek, vagy fogadatlan prokátornak, avagy árulónak.

Látni vélem, a mint a sárospataki ev. ref. tanuló-ifjuság az üldözés elől vándor utra kerekedik Pósaházi és Buzinkai tanárok vezetése alatt, Erdélybe jő, városról-városra megy 1671-ben, s végre megtelepedik Maros-Vásárhelyt és a székelység iskolát csinál s táplálja a tanárokat és a sok tanulót. Az áldozatra kész közönség gyámolitásával ma erős iskola.

Ez ám a jelenet!

Az unitárius tanuló ifjuságot gróf Steinville erdélyi főhadparancsnok 1718. április 1-én a bécsi kormánynak az ő felterjesztésére tett megbizásából katonai karhatalommal kiüzi Kolozsvárt a piaczi főiskolájából, melyet az óvári helyett 21 év alatt saját pénzükön vásárolt telkekre saját erejökön épitettek. Elfoglalja minden magán tőkéiket és jószágaikat. A családokat megrakja kegyetlen rabló német katonasággal. A megrettent ifjuság szétoszlik a drága emlékü iskola kapuin kivül, melynek megépitésére a szilágymegyei messze Korondról vittek 50—60 ezer téglát.

Hasonlit a világosi fegyverletétel jelenetéhez.

Más telkeket szereznek Belsőmagyar utczában s oda sok keserves kérelmezéssel engedélyt nyernek épitésre. Épitnek előbb lábakra vesszőfonásból megtapasztva, hihetőleg a nehány tanuló és család maga. Azután fából, a század végén kőből és téglából, részenként két emelettel, melyből a jelen év őszén átköltöznek a szomszédbeli uj iskolába, mely az 1894-től kezdve összesen 142,331 frt 96 krajczárral vásárolt kilencz telekre épült 160 ezer forint költséggel, miből 50 ezer a Berde Mózsa e czélra rendelt hagyománya 110 ezer pedig a közoktatási miniszter által engedélyezett törlesztési kölcsön. Igy tehát az uj iskola a telkek vételárával együtt áll 302,331 frt 96 krba vagyis 604663 korona 92 fillérbe.

Szédületesen rengeteg összeg annak a kicsiny egyháznak a ládája fiából, melynek utolsó dénárját és talpalatnyi földjét is elvette volt 200 év előtt gróf Steinville s a magánvagyont egyszerüen elajándékozta a bécsi kormány.

Ugy tudom, hogy ezen elfoglalt javakért, esetleg kárpótlásért a megnyert per 1848-ban már a főkormányszéknél volt harmadbirói ellátásra. A forradalom megakasztotta. Az osztrák törvény életbeléptetésekor megtették a szükséges lépéseket a netaláni továbbfolytatásra. Ma is ugy áll.

Ez uj épület a czélhoz mérve valószinüleg páratlan ma Erdélyben. A tervező s az épitést vezető Pákei Lajos kolozsvári épitész-mérnök, a budapesti és müncheni bajor mérnök s rá 3 évig a szépmüvészetek bécsi akadémiája növendéke nevét is megőrzi, aki a bécsi országház épitésében is részt vett a 70 es évek végén, mint a tervező és épitésvezető Hansen akadémiai igazgató egyik kedvencze.

A fennebbi körülmények minden olyan embert meglephetnek, aki elfogulatlanul gondolkozik és érez.

Czélomhoz képest még egy más körülményt is meg kell emlitenem. A belső székelyföldi unitáriusok távol voltak tordai, s még távolabb kolozsvári iskolájoktól.

Alig végzik be közadakozásból a már-már üresen maradt kollégiumot s mellette a felette merész boltozatu nagy templomot Kolozsvárt s már többeknek azon jár az esze, hogy állitsanak egy kisebbet, olyant, a milyent lehet a belső Székelyföldön is; ugy is nem az épület, hanem a tanitás és ott uralkodó szellem a fődolog.

És a közelben elmult század elején hozzá fognak. Épitenek előbb fából, azután kőből; előbb nehány szobát, azután többet. Emelet készül, s a 70-es években kinyujtják az emeletet és ma ott áll a nagy épület s mellette a tanári lakások. Künn a mezőn foglak épitéshez, mint a szegény ember a falu végén. Szabó, Koronka József és Marosi Gergely tanárok s nehány más fejtenek ki nagy buzgólkodást. A közönséget viszik, ragadják magokkal. A Homoród vidéke hordja oda a meszet, Keresztur vidéke a követ, fövenyet, az ifjuság oltja a meszet, s dolgozik a kőmivesek körül, mint egy kaláka időnként esetről-esetre. Maros-, Udvarhely- és Háromszék unitáriussága gyermekeinek lett gyülhelye ez a székelykereszturi iskola, mely a közelebbi időkig főszállitója vala a kolozsvári főiskolának, s egyik jelentékeny intézete Keresztur városnak és vidékének is felekezeti különbség nélkül.

Elbeszélés után emlékezem, hogy h.-almási Mihály János Udvarhelyszék főkirálybirája volt a mult század elején. Szentlélekre róm. kath. templom kellene. Az unitárius főtisztet a szentlélekiek az eklézsia főgondnokának választják helyben hagyással. A templom hamarosan felépül, püspöki köszönetet kap. Pákei Lajos az 50-es és 60-os években főkormányszéki titkár volt Kolozsvárt. Mint ilyen, kezeli ott hivatalos és magán megbizásból a Külső-Monostor-utczai róm. kath. szegények háza és iskola vagyonát és ügyeit nagy buzgósággal. Haynald püspök minden oda menetele alkalmával leereszkedő szivélyesen köszöni az unitárius embernek a tevékenységét s halála után az özvegyénél és árva családnál is több látogatást tesz. A székelykereszturi unitárius iskolához szarvazati fák és sok deszka kell. Mihály János a szentléleki épitkezés bevégzése után felkéri a havasalyi róm. kath. atyafiakat, hogy segitsenek már most ők is. Az atyafiak adják és kalákába le is vitték a sok fát és deszkát Kereszturra.

Megszivlelésre méltó körülmények a nem nagyon régi multból. Fájdalom, ma a felekezeti ellentétek felélesztésén és kiélesitésén fáradoznak némelyek a nép nagy hátrányaira. A helyett, hogy mindenik arra törekednék, hogy a maga hiveit igyekezzék nevelni és az erkölcsökben, vallásosságban erősiteni, némelyek lélekvadászatot tartnak; a számot akarják szaporitani; a lényeget mellőzik. Felette nagy kár. Ezt minden elfogulatlanul gondolkozó és érző ember igy itéli meg.

**Minimusz.**

## A székelykereszturi árviz.

— augusztus 22.

Emberemlékezet óta nem voltak ugy megnőve Székely-Keresztur határában a folyóvizek, mint az elmult nagy esőzések alkalmával.

Az idei tavaszon, mikor a gátat elvitte a Nagy-Küküllő, megkönnyebbülten lélegzett fel a székely bácsi „No hál' Istennek az idén már nem lesz árviz“. De ezen mondás nem vált be, mert megint lett árviz. A mostani árviz után azt mondja a bácsi „Ha a tavaszo a viz a gátat el nem vitte volna, most elvitte volna Székely-Kereszturt.“

Tehát nemcsak a réteket önti el a viz többször, hanem még maga Keresztur is ki lehet téve a legnagyobb veszélynek.

Lássuk tisztán a helyzetet.

Már évek óta tehetetlenül nézzük, milyen pusztitást végez hol a Fehér-Nyikó, hol a Küküllő réteinkben, kertjeinkben. Minden árviz után busan néz végig a szegény székely nagy fáradtsággal megmivelt földjén, melyet a viz vagy elmosott, vagy eliszapolt, szóval némelyeknek egész évi kenyerét, puliszkáját megette az árviz.

Hiába panaszolja nagy bánatát, sajnálják szegényt, de még senki sem segitett rajta. Pedig lehetne segiteni. Hol volna más segitség mint az: nem kell engedni, hogy a viz medréből kiöntsön.

Mióta a vasutnak hidat épitettek a Fehér-Nyikón, nincs esztendő, hogy a Nyikó kétszer-háromszor ki ne öntsön s ne pusztitson Székely-Keresztur határából, sőt valamelyik esztendőben a vasuti töltést is nagy helyen szétrongálta. Mi ennek az oka?

Ez előtt mig a hid nem volt meg, széles volt a Nyikó ártere, egészen az őrházig terjedt. A hid épitésekor ezt az árteret csaknem egyharmadára összeszoritották, igy aztán mikor a Nyikó megnő, nagy sebességgel rohan a hidnak és a vasuti töltésnek, mely az ártért lefoglalta, de mivel a nagy viztömeg a keskeny nyiláson nem futhat le, fordul egyet és kicsap Székely-Keresztur határára, kiszámithatatlan kárt okozva.

Hogy a Nyikótól Kereszturt megóvjuk, más teendő nincs, mint az árteret ujra visszaadni, tehát az egész ártér fölé a vasutnak hidat épiteni az őrházig s az esetleges kiöntést pedig földtöltéssel megakadályozni.

Lássuk a Nagy-Küküllőt. Mióta a gátat elvitte a viz, legkevesebb 3–4 métert mélyült a Küküllő medre, tehát ha a gátunk megtelt volna s a vizünk 3-4 méterrel magasabb lett volna, valóban kiszámithatatlan bajt okozhatott volna Kereszturon, mert Keresztur nagyon mélyen fekszik, (kivéve a Csekefalvi utczát) amit bizonyit az, hogy a Küküllő növekedése alkalmával a pinczék megtelnek vizzel, továbbá, hogy számos mocsaras hely terjeszti a dögleletes levegőt a város körül, várva a levezetést s ezek a mocsarak mind a föld árjával telnek meg vizzel.

Amint mondám, a gát elszakadásával mélyült a Küküllő medre, ez okozta, hogy a timafalvi 1500 frtos Küküllőhidat a mostani árviz elvitte és vagy 8—10 hold kitünő termőföldet beszakgatott, mi által a Küküllő kényelmes medret csinált magának, kilátásba helyezve, hogy a földekből még többet is szakaszt le és hogy a sóskutra vivő hidat, meg a vágóhidat is minél előbb elviszi, mert már az alját kimosta.

Ha a Küküllő medre ebben az állapotában megmaradna, azt hiszem Kereszturon többet ki nem öntene. A mostani árviz alkalmával is csak egy kis helyen folyt ki belőle, itt is valószinü azért, mert a gátszakadás után a mély medrét valósággal csak most készitette el, a földbeszakgatást azonban abba hagyná, ha a régi medre felé terelődnék a folyása.

Igen ám, de gátat akarunk a Küküllőn késziteni, mi által a medre ujra felemelkedik, tehát biztos lesz megint a Küküllő kiöntése.

Nem engedhető semmiképen, hogy a gátat azon módon csinálják, amint régen volt. Ne a Küküllőt szoritsák fel, hanm a malomárkot mélyitsék. Az igaz, hogy ez a malomtulajdonosokna belekerül egy nehány száz forintjába, de ez mi ahhoz a rengeteg kárhoz, ami Székely-Kereszturt a Küküllő felszoritott vize miatt éri. Igy is emelkedhet némileg ujra a Küküllő medre, de ezt aztán pótolni lehetne erős földtöltéssel.

Én az árviztől való védekezés eszméjét felvetettem, kérem Székely-Keresztur közbirtokosságát, meg nagy közönségét, legyünk azon, hogy lehetőleg minden veszélyt háritsunk el magunkról. Ugy hallom, hogy a lengyár átvételekor a földmivelésügyi miniszter ur községünkbe érkezik, járuljon egy küldöttség hozzá s kérje fel ezen bajunk orvoslására. Ezenkivül ragadjunk meg minden módot, hogy már egyszer a Nyikó és a Küküllő kiöntésétől szabaduljunk meg, mert a mi szegénységünket nagyban növeli ezeknek a folyóknak a gyakori kiöntése.

**Kereszturi.**

## Egészségügy.

**A tinta veszélyessége.** A bakteriologiai vizsgálatok kideritették, hogy a legtöbb tintában penészgombák és más baktériumok vannak, különösen pedig abban, mely nyitott tintatartóban áll. Egerekbe, patkányokba, tengeri malaczba oltva ily tintát, a beoltott állatok néhány nap alatt elpusztultak. Igy magyarázható ama éppen nem ritka dolog, hogy tintás tollal ejtett jelentéktelen sérülés után az illető néhány nap alatt vérmérgezésben elpusztul. Sok gyermeknek meg van a rossz szokása, hogy a tintás tollat szájába veszi, vagy pedig a füzetre ejtett tintafoltot lenyalja, s igy eme káros baktériumok a nyállal a gyomorba kerülnek, s ha nem is okoznak vérmérgezést, de komoly megbetegedés alapját vethetik. A tanitók és szülők kötelessége, hogy a gyermekeket a veszedelemre figyelmeztetve, ezen elterjedt rossz szokásokról elszoktassák.

## Különfélék.

— **Szent István király napja.** A magyar törvényházban e nap nemzeti ünneppé lett nyilvánitva s épp azért ma már nem csak a római katholikusok ünneplik e napot — mint a r. kath. egyháznak egyik jeles s a vallásos kegyelet által szentnek nyilvánitott fiának ünnepét — hanem országosan és hivatalosan is megünneplik Szent Istvánnak, az első magyar királynak emléknapját. Udvarhelyen is e napon augusztás 20-ikán — fényes ünnepi istenitisztelet tartatott a róm. kath. plebániai templomlomban, melyen megjelentek a városban levő állami, törvényhatósági és városi hivatalok tisztviselői is. Az ünnepi szent mise előtt dr Vass Albert gyulafehérvári teológiai tanár szentszéki ülnök hazafias szellemü ünnepi beszédet tartott. A Szt.-Fe-

---

tek, a kiket a hunok nyelvén (?) spánoknak (ispánoknak!) hivtak. Később egész Ispániát (Hispania) ezek neveről nevezték el, bár azelőtt Katalauniának hivták.[1] A régiek krónikája után kisüti a velenczeiekről — s ezen az előbbi után nincs miért megbotránkoznunk — hogy azok „különben trójaiak.“[2] A most következő elbeszélése — tudjuk — milyen áldatlan irodalmi harcz okává vált. A krimhildi csatát és Csaba Görögországba menekülését elbeszélvén, igy folytatja: „Maradtak még a hunokból háromezeren, kiket a futás mentett ki a krimhildi csatából; ezek a nyugati népektől való féltükben egész Árpád idejéig a Chigle mezején maradtak és ott többé nem hunoknak, hanem székelyeknek hivták magukat.[3] Ezek a székelyek — folytatja Kézai — ugyanis a hunok maradványai, a kik, mikor meghallották, hogy a magyarok másodszor is Pannoniába költöznek, a visszatérők elé mentek Ruthenia határán és miután Pannoniát együttesen hatalmukba vették, ebből részt kaptak, de nem a pannoniai alföldön, hanem az oláhokkal együtt a határszéli hegyek közt kapták ki részüket. Igy tehát az oláhok közé keveredve, a mint mondják, azoknak betüit használják.

[1] U. o. 11.

[2] U. o. 12.

[3] Kézai 15. — Panter az eredeti latin szövegü következő két mondat közt ellenmondást lát. „In campum Chigla mezei se congregare procurarunt. Qui cum timerent occidentis nationes, ne eos invaderent ex obrupto, ad Erdelen intraverunt, non se hungaros, sed Zekul alio nomine vocaverunt ... Isti enim Zekuli hunnorum sunt recidui usque ad aliorum hungarorum reditum in campo praefato commorantes.“ Az ellenmondást Pauler abban látja, hogy mig az első mondatban az mondatik, hogy a székelyek Chigla mezején összegyülvén, Erdélybe vonultak, mig tehát nem voltak Erdélyben — s mindjárt utána mégis olvassuk, hogy a magyarok összejöveteléig (visszajöveteleig?) az emlitett mezőn — Chigla mezején — megmaradtak. Nem is lehetett ez az eredeti müben, mert Kézai semmit sem tud Erdélyről, hanem csak annyit mond, hogy Chigla mezején Árpád koráig megmaradtak. Nem egészen világos, a mi ezután következik: meghallván, hogy a magyarok visszajönnek Pannoniába „in Ruthenam eis occurerunt conquestrantes simul Pannonie regionem.“ Az egész székelység kiment Ruthéniába? — kérdi Pauler. S mikor elfoglalták Pannoniát, ők is részt kaptak belőle, nem Pannonia sikságán, hanem a végekben, az oláhokkal vegyest — a mai Székelyföldön — az tehát nem volt régi lakhelyük. És csakugyan Anonymus szerint a székelyek, „kik előbb Attila király népei voltak,“ nem tudni honnan? de Erdélyben nem, tünnek fel.“ stb. Pauler Gy: A magyar nemzet tört. Szt. Istvánig. Budapest. Akad, 1900. 202. 3. 11.

—a-d.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

renczrendieknél Fekete Faustin vikárius misézett. — A király nevenapján ugyancsak ünnepi istentiszteletek voltak, melyeken szintén részt vettek a hatóságok. Mindkét este világitás volt s a polgári zenekar zeneszóval járta be a várost.

**— Kadicsfalvi dr Török Albertné †** Egy előkelő uriasszony, kadicsfalvi dr Török Albertné, szül. vizaknai Haydu Louise, Udvarhelyvármegye nyugalmazott főispánjának neje halt meg f. hó 20-án este 11 órakor. A megboldogultat hosszas szenvedésektől váltotta meg a halál: s igazi közrészvét kiséri sirjába, mert a mig élt közszeretetben és tiszteletben élt. Haláláról a gyászoló család a következő szomorujelentést adta ki: Kadicsfalvi dr Török Albert Udvarhelyvármegye ny. főispánja a maga, valamint gyermekei: Kadicsfalvi dr Török Pál és neje bikafalvi Máthe Izaura, Kadicsfalvi Török Mihály, László cs. és kir. tüzérhadnagy, Kadicsfalvi Török Piroska férjezett Csikszentmártoni Szabó Gáborné; veje: Csikszentmártoni Szabó Gábor Udvarhelyvármegye aljegyzője és gyermekük; az elhunyt testvére: özv. Über Ignáczné sz. Vizaknai Haydu Emilia és gyermekei, valamint számos közelebbi és távolabbi rokon nevében fájdalommal tudatja, hogy neje, illetőleg a mostoha anya, testvér és rokon Kadicsfalvi dr Török Albertné, szül. Vizaknai Haydu Louise f. évi augusztus hó 20-án éjjeli 11 órakor, életének 54-ik, boldog házasságának 10-ik évében, hosszas szenvedés után jobblétre szenderült. A boldogult hült tetemei f. hó 22-én d. u. 4 órakor fog Székely-Udvarhelyen, az ev. ref. temetőben, a róm. kath. egyház szertartása szerint örök nyugalomra helyeztetni. Béke poraira! — A temetés impozáns részvét mellett folyt le. Részt vettek azon az összes hatóságok testületileg, kivonult a polgárság teljes számban.

**— Unitárius bucsu Homoródon.** Homoródon az évenként tartani szokott unitárius bucsu folyó hó 18-án volt. Az istentisztelet délelőtt 11 órakor kezdődött Péter Sándor h.-városfalvi lelkész mondott igen szép ünnepi beszédet. Beszéde végén üdvözölte Frank Dyer Chester drt, az Egyesült-Államok konzulját, ki mint irtuk szüleivel együtt megjelent a bucsun. Az amerikai vendégek hétfőn d. u. 5 órakor ujszékelyi Raffaj Károly papnövendék vezetésével Szentegyházas Oláhfalván keresztül Kőhalomba mentek, hogy Nagy-Küküllő vármegyével is megismerkedjenek.

**— Letört rózsabimbó . . .** Lombfakasztó májusi szellő körül öleli a rózsabokrot s a tavaszi verőfényben rügyek és bimbók fakadnak örülve a kikeletnek. Ám az ébredő természet időjárása szeszélyes egy forgószél, melyre rá sem hederit az erőseb galy, letöri a feslő bimbót. Feslő rózsabimbó korai hullását jelenti az a gyászlap, melyen a báró Orbán család tudatja, hogy báró Orbán Olga élete tavaszán, 16 éves korában f. hó 21-én elhalt a Szejke fürdőn. Az elhunytat özv. br. Orbán Bódogné, szül. Zöld Matild mint anya, br. Orbán János, Bódog, Balázs, Aranka, Ella, mint testvérek, br Orbán Caelesta, mint nagynénje és férje Ugron Lajos, br. Orbán Ottó, mint nagybátya s nagyszámu előkelő rokonság gyászolja. A letört virágszálat f. hó 24-én délelőtt 10 órakor temették az ev. ref. vallás szertartása mellett a Szejke fürdőn levő családi sirboltba.

**— Áthelyezés.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter Gaál Imre székelykereszturi áll. tanitóképző-intézeti s. tanárt a kunfélegyházai tanitóképző-intézethez helyezte át.

**— A Székely Társaságok** küldöttei, mint lapunkban már emlitve volt, ma erkeznek városunkba, hogy itt is Székely Társasagot alakitsanak. A marosvasárhelyi kiküldöttek Mathé József és Barabás Endre, kiket szivélyesen üdvözlünk és reméljük, hogy fáradozásukat siker koronázza.

**— Értesités.** A t. szülőket és érdekelteket tisztelettel értesitem, hogy a helybeli ev. ref. leányneveldében az 1901—2. iskolai évre a beiratások szept. 2., 3. és 4-én fognak Madarász Véri ig. tanitónő kisasszonynál megtörténni. Székely-Udvarhely, 1901. aug. 23. Biró Áron ref. pap, iksz. elnök.

**— Az etédi mükedvelő társaság** aug. 20-án tartott szinelőadásán felülfizetni szivesek voltak: Hollaky Artur 8 koronát, Menyhárt András esperes 4 koronát, dr Jankovics Pál 2 koronát. Fogadják a rendezőség köszönetét nemesszivü adományaikért.

**— Jegyzőválasztás Oroszhegyen.** Oroszhegy község jegyzőjének Vas Mihály korodi községi jegyzőt választották meg.

**— A helybeli ev. ref. kollegiumban a beiratások** szept. 2., 3. és 4-ik napjain délelőtt 8—12-ig és délután 3—4-ig történnek meg. A javitó, pótló és felvételi vizsgálatok a beirási napokon délután 4—6-ig tartatnak meg. Az uj iskolai esztendő ünnepélyes megnyitása szept. 5-én délelőtt 10 órakor lesz az intézet nagytermében.

**— Bucsu az ezüst forinttól.** A szegény polgári ezüst egyforintosokra is rájár a rud. Mint a pénzügyminiszter hirül adja, szeptemberre bevonják az ezüst egyforintosokat is, a melyekből még mindig kilenczven millió darab van forgalomban. Hogy ez a rengeteg summa hol lappanghat olyan észrevétlenül és oly sokak által nélkülözve, arról persze nem beszél a statisztika. A legtöbb ember tehát közömbösen bele fog nyugodni abba, hogy bevonják az ezüst egyforintosokat. De már a másik aligha fog ilyen simán megvalósulni. E szerint ugyanis a forintnak fogalmat is ki akarják irtani a köztudatból. Nem elég, hogy forintosunk nincsen, még csak ne is beszélhessünk róla. Ez igazán sok egyszerre.

**— Értesités.** A Székely-Udvarhely városi községi jellegü elemi fiuiskolába a beiratások szept. 1-én kezdődnek s 4-ikéig tartanak. A tanitás 5-én veszi kezdetét. Fölvétetik ebbe az iskolába minden városi polgárnak olyan fiu gyermeke, ki életének 6-ik évét már betöltötte és a 12-ik évét nem haladta meg. A betöltött 6-ik évet születési bizonyitványnyal kell igazolni. Azon tanulóknak, kik eddig más népiskolába jártak, de itt akarják folytatni tanulásukat, föl kell, hogy mutassák évvégi bizonyitványukat, a kik pedig itt tanultak eddig is, hozzák magukkal „Értesitő" könyvecskéjüket. Szegénysorsu és jó magaviseletü tanulók ingyen kapnak tankönyveket. Székely-Udvarhely, 1901. aug. 22-én. Az igazgatóság.

**— Halálozás.** A mármarosmegyei Dolha községből irják lapunknak, hogy ott Demjanovich Endréné, szül. Gribóvszky Constantin f. év augusztus hó 17-én d. u. 3 órakor életének 59-ik évében elhalt. A megboldogultban Demjanovich Andor jelenlegi n.-szebeni főgymnasiumi, volt székelyudvarhelyi főreáliskolai tanár édes anyját gyászolja.

**— Facsemeték a gazdáknak.** A gazdasági egyesület elnökségétől kapjuk ezen sorokat: Ismételve felhivjuk azok figyelmét, kik kedvezményes áron, az állami faiskolákból gyümölcsfa csemetékhez abarnak jutni, hogy ebbeli szükségletöket faj és darabszám megnevezéssel szeptember 1-ig Hlatky Miklós reálisk. tanár, gazdasági egyesületi titkárnál jelentsék be.

**— A Szent-Erzsébeten és vidékén szünidőző** tanuló ifjuság, a templom-javitás czéljaira augusztus 18-án (vasárnap) az állami iskola termeiben hangversenynyel egybekötött zártkörü tánczvigalmat rendezett. A mulatság minden tekintetben fényesen sikerült.

**— Turógyár a Sóvidéken.** Pénteken, f hó 23-án érkezett városunkba Szilly Tamás állattenyésztési felügyelő, hogy a sóvidéki községek havasi legelőjét egy letesitendő juh-turógyár ügyében megszemlélje. A felügyelő Demeter főszolgabiró kiséretében a Sóvidékre utazott.

**— Erdősitsünk.** Az erdőtörvény értelmében azon kopár-, vizmosásos- és suvadásos területek, a melyeken a talaj megkötése közgazdasági szempontból szükséges — beerdősitendők és azután mint erdők kezelendők és tartatnak fenn. Tekintetbe véve azt, hogy ezen területeknek mielőbbi sikeres beerdősitését, nemcsak az illető tulajdonosok jól felfogott magánérdeke teszi kivánatossá, hanem hogy az általános nemzetgazdasági szempontból is szükséges és figyelembe véve az ezen területek beerdősitésével és megkötésével járó költségeket és munkát. A földmivelésügyi miniszter azon birtokosokat, a kik a tulajdonukat képező kopár, vizmosásas területeket rendesen beerdősitik, nemcsak a szükséges facsemeteknek dijmentes adományozásával — hanem megfelelő — és a kopár minősége szerint 16—30 korona között váltakozó pénzsegélyben is szokta részesiteni. Hogy tehát a miniszterhez a segélyezés iránti javaslat idejében megtehető legyen, a marosvásárhelyi erdőfelügyelőség felhivja a gazdaközönséget, sziveskedjék legkésőbb folyó évi november hó 15-ig értesiteni, hogy a tulajdonát képező kopár területéből az 1902. év tavaszán, mely helyrajzi szám alatti területből, hány holdat óhajtana beültetni és ezen czélra mely fanemekből és hány ezer darab csemetére volna szüksége. Az árokmartok, szakadások és teljesen kopár területek megkötéséhez legalkalmasabb a gyorsan növekedő akácz, mely jól is sarjadzik, a nem teljesen kopár helyekre a tölgy, zöld juhar, erdei és fekete fenyő ültethető, az északos fekvésü helyeken pedig a luczfenyő is elegyithető és hogy egy kat. hold kopár terület beerdősitéséhez átlagban 6000 drb csemete kell.

**— A gyüjtési engedélyekkel való visszaélések megakadályozása.** A m. kir. belügyminiszter körrendeletileg értesitette valamennyi törvényhatóságot, hogy számos hatósági jelentésből azon tapasztalatot szerezte, miszerint különösen az izraelita hitközségeknek adott gyüjtési engedélyek számtalanszor jogosulatlanul és üzletszerüleg egy meghatározott összeg fejében egy vagy több egyénre átruháztatnak vagy pedig a gyüjtéssel megbizottak oly magas napidijakat és utiköltségeket számitanak fel a megbizó egyház terhére, hogy mindkét esetben csakis az átruházó, illetve megbizó egyház károsodik és igy a megjelölt czélból tetemes összeg vonatik el. Ezen visszaélések lehető megakadályozása czéljából a jövőre kiadandó könyöradomány gyüjtési engedélyekbe a miniszter felvéteti, hogy az engedélyek senkire át nem ruházhatók és hogy a gyüjtést kizárólag a gyüjtőkönyvben megjelölt egyének jogositvák eszközölni. Az engedélyt nyert hitközségek a gyüjtésre csakis erkölcsileg megbizható és a gyüjtést mérsékelt napidij és utiköltség vagy egy méltányos átalány összegért eszközlő személyeket kötelesek kijelölni és bejelenteni s azon esetben, ha a megbizottak valamely akadály miatt megbizásukban el nem járhatnának és igy másokat lesz szükséges a gyüjtéssel megbizniok, ezen változást a törvényhatóságnak mindenkor és haladéktalanul bejelenteni kötelesek.

**— Mi volt a kötélen . . .** Egyik szomszédjárás, közeli községében történt meg az alábbi tragikomikus eset, melyet lapunk ottani levelezője közöl velünk. A görög katholikus lelkésznek nem volt szolgája, de olyan szolgát nehezen is lehet találni, a milyen a lelkésznek kellett volna; mert ő a szolgáját nemcsak a lovai és ökrei mellé használta, hanem kántornak is. Azonban ma már jó fizetésért mindenre akad ember s igy erre a különös kettős hivatásra is került egy román fiu Homoród községből. Stáncsuj János, mert ez volt a vállalkozó fiu neve elfoglalta állását, de a kettős hivatás közül valamelyiknek, hogy melyiknek arról hallgat a krónika, nem tudott kenyéradója megelégedésére eleget tenni. E miatt a lelkész rosszul bánt a fiuval . . . És történt a mult héten egy este, hogy a községben lakó székelyek különös lármát és ficzánkolást hallottak a lelkész pajtájából. Falun az ilyesmi is esemény s csakhamar akadt hozzá bámészkodó elég. A székelyek csendesen tanakodtak mi ficzánkolhat a pajtában? Borju nem lehet; de hátha mégis az van a kötélen. A kiváncsiság nem maradt sokáig kielégitetlen, mert felpattant a jászol feletti könyöklő ajtaja s kiugrott azon Stancsuj János nyakában még akkor is egy borju kötél darabjával s eliramodott a bámészkodók előtt, a kik igy tudták meg, hogy mi volt a kötélen . . . Stancsuj Jánost ugyanis gazdája kötötte az istálló jászlához; Stáncsuj Jánosnak azonban ez a bánásmód annyira zokon esett, hogy ott hagyta kettős hivatalát s beállott Székely-Udvarhelyen kovács inasnak. Ugy látszik ez jobb foglalkozás neki, mint a kántorság és szolgaság, s ha valaki e történetben kételkedik, kérdezze meg tőle magától egyik Kossuth-utczai kovácsmühelyben . . .

**— A budapesti m. kir. állami felső épitő ipariskolában** (VII. ker. Csömöri-ut 84—86. sz.) a rendes tanfolyamra a beiratást szeptember 1-től 5-ig tartják. A felvételi feltételek: 1) legalább 15 éves életkor, 2) legalább négy középiskolai (gymnasium, reál- vagy polg. isk.) osztály sikeres elvégzése, 3) legalább két havi előleges gyakorlat, 4) egészséges ép szervezet. A jelentkezésnél szükséges iratok: 1) keresztlevél, vagy születési bizonyitvány, 2) a végzett középiskolai osztályokról szóló összes bizonyitványok, 3) hatóságilag hitelesitett gyakorlati, 4) hivatalos orvos által kiállitott bizonyitvány a másodszori himlőoltás megtörténtéről. Dijak: 1) a felvételi vizsgálat 6 korona, 2) beiratás 4 korona, szertári biztositék 6 korona, tandij félévenként 20 korona.

**— Hevesi görögdinnye** legjutányosabb árban Gál János füszerkereskedésében Székely-Udvarhytel kapható.


## Apró hirdetések.

E rovatban minden szót 4 fillérért, vastagabb betüvel 8 fillérért közöl a kiadóhivatal.

**Jó és olcsó** asztali és csemegeborok Székely-Udvarhelyt Fernengel Gyulánál kaphatók.

**Legszebb** müvészies képes levelező-lapok a „Székely-Udvarhely" kiadóhivatalában kaphatók.

**Valódi bort** venni akarók kérjenek árjegyzéket Székely Borkereskedéstől Székely-Keresztur.


BETEGH PÁL,
felelős szerkesztő és kiadótulajdonos.

## Hivatalos rész.

**Járványok.** Udvarhelyvármegye alispánjától. 11729. 11763—901. alisp. szám. Székely-Udvarhely város polgármesterének és valamennyi község elöljáróságának. Közhirretétel végett értesitem, hogy Erked község bivalallományában a bivalvész járványosan fellépett és a községi zárlat elrendeltett. Ellenben Szent-László községben a járványosan uralgott sertésvész megszünt s a zárlat feloldatott. Sz.-Udvarhelyt, 1901. augusztus 16 Alispán helyett: Gróf Lazár, főjegyző.

**Felfogott állatok.** Udvarhelyvármegye alispánjától. 10675., 10679., 10711—901. alisp. sz. Valamennyi község elöljáróságának. Körözés végett értesitem, hogy Magyar-Feleken 1 drb 4 éves kékes szőrü tulok; Szentlélek községeben egy 6-7 éves pej kancza (két hátsó lába szárcsa, egyéb ismertető jele nincs) és f. hó 9-én Bene község határán egy 4 éves barna szőrü, jegy nélküli kancza (első és hatsó lábán a szászkézdi belyegző látható) felfogatott. Sz.-Udvarhelyen, 1901. aug. 16. Alispán helyett: Gróf Lázár, főjegyző.

**Eltévedt csikó.** Udvarhelyvármegye alispánjától. Sz. 20853—901. alisp. Valamennyi község elöljáróságának. Körözés végett értesitem, hogy julius hó 25-én este Szent-Pál községben Dr Gyarmathy Dezső csordájából egy szürke szinü 1 éves és 4 hónapos kanczacsikó, mely hátsó lábaival ingva járt, elfutott. Sz.-Udvarhelyen, 1901. évi aug. hó 16-án. Alispán helyett: Gróf Lázár, főjegyző.

## Nyilt-tér.*

### Nyilatkozat.

Alulirottak, miután meggyőződtek arról, hogy Matólcsy Zsigmond ur nem méltó arra, hogy az Ő megbizatását tovább viseljék — a megbizatástól visszalépnek. Visszalépésünk indokául csak annyit hozunk fel, hogy Matólcsy ur egy gyenge jellem, kit a lovagias elégtételadásra sem képesnek, se kvalifikáltnak nem látunk.

Baróth, 1901. aug. 12-én.

**Biró István,** s. k.
**Kollár Endre,** s. k.

**Folytatólagos jegyzőkönyv**

Felvétetett Baróth 1901. aug. hó 12-én délután 1 órakor, jelen vannak alulirottak.

Az aug. 7-én felvett jegyzőkönyv értelmében a lovagias mérkőzés ma 12½ órakor lett volna megtartandó. Emlitett időben a meghatározott helyen megjelentünk, hol egy fél órai várakozás után sem jelent meg az ellenfél. Ezek után mi az ügyet felünk részéről betejezettnek jelentjük ki, annál is inkább, miután Matólcsy ur visszaléptet megbizottjai helyére előttünk más megbizottat meg nem nevezett.

K. m. f.

**Borbáth Gerő,** s. k.
**Bartha Andor,** s. k.
mint
**Dr Tibáld Miklós ur**
megbizottjai.

* Az e rovatok alatt megjelent közleményekért semmi felelősséget nem vállal a Szerk.

446—1901. végrh. sz.

## Árverési hirdetmény.

Alulirt birósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz 102. § a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy a n.-váradi kir. járásbiróság 1900. évi Sp. II. 1456. számu végzése következtében dr Békefi Gyula n.-váradi ügyvéd által képviselt Kalenda János nagyváradi lakos javára Bartha Andor bardóczi lakos ellen 291 kor. s jár. erejéig 1901. évi julius hó 13-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján lefoglalt és 640 koronára becsült következő ingóságok u. m.: 2 piros tarka ökör nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek az oklándi kir. járásbiróság 1901-ik évi V. 147|2. számu végzése folytán 291 korona — fil. tőkekövetelés, ennek 1900. évi junius hó 1. napjától járó 5 százalék kamatai, ⅓ százalék váltó dij és eddig összesen 88 korona 32 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig Bardóczon alperesnél leendő eszközlésére **1901. évi augusztus hó 31. napjának** délelőtti 9 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

A mennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielegitési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Oklándon, 1901. évi julius hó 30. napján.

POLLÁK IGNÁCZ,
kir. birósági végrehajtó.

Sz. 2335—1901. tkv.

## Hirdetmeny.

Etéd község közhelyei telekkönyve birtokszabályozás következtében az 1869. évi 2579. számu szabályrendelethez képest átalakitható s ezzel egyidejüleg mindazon ingatlanokra nézve, melyekre az 1886. XXIX., az 1889. XXXVIII. és az 1891. XVI. t.-czikkek a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892. XXIX. t.-czikkben szabályozott eljárás a tkv. bejegyzések helyesbbitésével kapcsolatosan foganatosittatik.

E czélból az átalakitási előmunkálat hitelesitésére és a helyszini eljárás a nevezett községben 1901. évi szeptember hó 14-én fog kezdődni.

Ennélfogva felhivatnak:

1. Az összes érdekeltek, hogy a hitelesitési tárgyaláson személyesen vagy meghatalmazott által jelenjenek meg és az uj tkvi. tervezet ellen netaláni észrevételeiket annál bizonyosabban adják elő, mert a régi telekkönyv végleges átalakitása után a téves átvezetésből eredhető kifogásokat, jóhiszemü harmadik személyek irányában többé nem érvényesithetik.

2. Mindazok, a kik a tkvben előforduló bejegyzésekre nézve okadatolt előterjesztést kivánnak tenni, hogy a tkv. hatóság kiküldöttje előtt a kitüzött határnapon kezdődő eljárás folyama alatt jelenjenek meg és az előterjesztéseket igazoló okiratokat mutassák fel.

3. Mindazok, a kik valamely ingatlanhoz tulajdonjogot tartanak, de tkvi bekebelezésre alkalmas okirataik nincsenek, hogy az átirásra az 1886. XXIX. t.-cz. 15. 18. és az 1889. XXXVIII. t.-cz. 5., 6., 7. és 9. §-ai értelmében a szükséges adatokat megszerezni iparkodjanakés azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják, avagy oda hassanak, hogy az átruházó tkvi tulajdonos az átruházás létrejöttét a kiküldött előtt szóval ismerje el és a tulajdonjog bekebelezésére engedélyét nyilvánitsa, mert különben jogaikat ezen az uton nem érvényesithetik és a bélyeg és illeték elengedési kedvezménytől is elesnek.

4. Azok, kiknek javára tényleg már megszünt követelésre vonatkozó zálogjog vagy megszünt egyéb jog van nyilvánkönyvileg bejegyezve, ugyszintén az ily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlését kérelmezzék, illetve, hogy törlési engedély nyilvánitása végett a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert ellen esetben a bélyegmentesség kedvezményétől elesnek.

A Kir. Járásbiróság tkv. Hatósága.

Sz.-Keresztur, 1901. julius hó 16-án.

*Veress,* kir. albiró.

## Hirdetmény.

A ref. kollegium elöljárósága az intézettel kapcsolatos konviktus részére a hus-, zsir- tej-szállitására pályázatot hirdet; megjegyezvén, hogy a mult isk. évben husból és zsirból mintegy 10000 korona, tejből 1600 korona volt a fogyasztás. Az ajánlatok **f. hó 28-án déli 12 óráig** Szabó András konv. elnökhöz adandók be, akinel a pályázati feltételek is megtudhatók.

Székely-Udvarhelyt, 1901. aug. 22.

**A ref. koll. elöljárósága.**

Szám 4648—901. szb.

## Pályázati hirdetmény.

Korond nagyközségben lemondás folytán üresedésbe jött községi jegyzői állásra pályázatot hirdetek.

Javadalmazás: 1000 korona évi fizetés, 180 korona fuvar és napdij átalány, 120 korona irodai átalány, szabad lakás, továbbá a mennyiben a jegyző anyakönyvvezetővé kineveztetik, ezért 200 korona tiszteletdij jár.

Felhivom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy az 1883. évi I. t.-cz. 6. §. értelmében felszerelt pályázati kérésüket hozzám **folyó évi szeptember hó 15-én déli 12 óráig adják be.** Ezen határidőn tul érkező folyamodványok figyelembe nem vétetnek.

Székely-Udvarhelyt, 1901. aug. 20-án.

**Demeter,** főszolgabiró.

Szám 7292—901. fszb.

## Árverési hirdetmény.

A vargyasi közbirtokosság erdejében a rendszeres gazdasági üzemterv szerint a „C" üzemterv 5 osztag 134. 43 k. h. területén tövön álló, kijelölt 4376 drb tölgyfa, mely szakértőileg összesen 475 m³ haszonfára és 301 m³ tüzifára becsültetett, **1901. évi augusztus hó 30-án d. e. 10 órakor** a községházában irásbeli zárt ajánlattal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen el fog adatni,

Kikiáltási ár 2613, azaz Kétezerhatszáztizenhárom korona.

Árverezni szándékozó köteles a kikiáltási ár 10 százalékát készpénzben, vagy ovadékképes értékpapirban az árverést vezetőnek kezéhez letenni, zárt irásbeli ajánlat kellő bánatpénzzel felszerelve, az árverés folyama alatt elfogadtatik, utóajánlat azonban semmi szin alatt sem.

A részletes becslés adatai és az árverési feltételek a h.-oklándi szolgabirói hivatalnál és a vargyasi m. kir. járási erdőgondnokságnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

H.-Okland, 1901. aug. hó 15-én.

**Benedek,** főszolgabiró.

Az uj tanév kezdetével ajánlom dusan felszerelt

**könyv- és papir- kereskedésemet**

a hol mindennemü tankönyv, iró-, rajz- és tanszer a legjutányosabb árban szerezhető be.

**Betegh Pál,**
könyv- és papirkereskedő.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Szám 7291—901. fszb.

## Árverési hirdetmény.

A bardoczi közbirtokosság erdejében (saj. hat.) az ideiglenes gazdasági üzemterv szerint a 8 osztagban tövön álló és kijelölt 354 drb tölgyfa, mely szakértöileg öszszesen 257 m³ müfára és 111 m³ tüzifára becsültetett **1901. szeptember hó 2-án d. u. 2 órakor** a községházában irásbeli zárt ajánlattal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen el fog adatni.

Kikiáltási ár 1848 kor., azaz Egyezernyolczszáznegyvennyolcz korona.

Árverezni szándékozó köteles a kikiáltási ár 10 százalékát készpénzben, vagy ovadékképes értékpapirban az árverést vezetönek kezéhez letenni, zárt irásbeli ajánlat kellö bánatpénzzel felszerelve, az árverés folyama alatt elfogadtatik, utóajánlat azonban semmi szin alatt sem.

A részletes becslés adatai és az árverési feltételek a h.-oklándi szolgabirói hivatalnál és a vargyasi m. kir. járási erdögondnokságnál a hivatalos órák alatt megtekinthetök.

H.-Okland, 1901. augusztus hó 15-én.

**Benedek,** föszolgabiró

Szám 7290—901. fszb.

## Árverési hirdetmény.

A fülei közbirtokosság erdejében az „A“ üzemosztaly 3, 4. osztagában tövön álló és kijelölt 175 drb tölgyfa, mely szakértöileg összesen 361 m³ müfára és 154 m³ tüzifára becsültetett, **1901. évi szeptember hó 2-án d. u 4 órakor** a községházában irásbeli zárt ajánlattal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen el fog adatni.

Kikiáltási ár 2351 kor., azaz Kétezerháromszázötvenegy korona.

Árverezni szándékozó köteles a kikiáltási ár 10 százalékát készpénzben, vagy ovadékképes értékpapirban az árverést vezetönek kezéhez letenni, zárt irásbeli ajánlat kellö bánatpénzzel felszerelve, az árverés folyama alatt elfogadtatik utóajánlat azonban semmi szin alatt sem.

A részletes becslés adatai és az árverési feltételek a h.-oklándi szolgabirói hivatalnál és a vargyasi m. kir. járási erdögondnokságnál a hivatalos órák alatt megtekinthetök.

H.-Okland, 1901. augusztus hó 15-én.

**Benedek,** föszolgabiró.


# Könyv- és papirkeres-kedés áthelyezése.

**Tisztelettel jelentem a nagyérdemü közönség- és vevöimnek, hogy üzletemet a Koncz-féle gyógytár mellöl a Szent-Ferencz szerzet-templom homlokzatával szemben fekvö házam bolthelyiségébe költöztettem át.**

**Gyertyánffy Gábor.**

**KOVÁCSMESTER**
**SZÉKELY-UDVARHELYT.**

A Kossuth-utczában (saját ház) megnyitottam

**kovácsmester mühelyemet,**

hol a kor igényeinek megfelelö kivitelben készitek: kocsikat, szekerek, épületek kovácsmunkáit, elvállalok lóvasalást, régi harangok elforditását és mindennemü javitásokat, pontosan a legjutányosabb kivitelben.

Hosszas, más vidékeken tett tanulmányaim alapján nyitottam meg a modern technika vivmányaival rendelkezö üzletemet s a n. é. közönség szives pártfogását kérem

**Likman Balázs,**
kovácsmester.

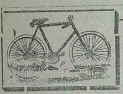

**PANAJOTH ALBERT**
mülakatos
**KERÉKPÁR RAKTÁRA**
**Székely-Udvarhelyt.** Kossuth-u. 44,

Nagy választék: *Kaiser-, Styria-, Regent-* stb. *kerékpárokból.* Legolcsóbb árak. *Az összes felszerelések kaphatók. Lakatos munkák, sirkeritések, villamos csengök, tüzelök* stb. esetleg elönyös részletfizetésre is.

**Kerékpárjavitó mühely.**
**Csak szolid kivitel és olcsó ár a jelszavam.**

**PAPP ISTVÁN**
**SZABÓ-ÜZLETE**
SZÉKELY-UDVARHELYT. (Alsó-piacztéren.)

Ajánlja a legujabb követelmények szerint berendezett

**szabó- és szabászati üzletét.**

**Mindennemü uri öltönyök mérték szerint, izléssel, divat szerint legpontosabban készittetnek.**

**Legmodernebb minták.**


1091. évi 676. szám.

## Árlejtési hirdetmény.

A parajdi m. kir. sóbánya hivatalnál a gépelyfogat és másnemü fuvarozási szolgálatok bérlete **1902. év január hó 1-étöl** kezdve **1904. év deczember 31-ig** terjedöleg 3 egymás után következö évre; **1901. év szeptember hó 18-án délelött 10 órakor** a parajdi m. kir. sóbánya-hivatali irodában tartandó árlejtés utján a legkevesebbet igérönek kiadatik.

Kikiáltási ár, a mostani 4·4 métermázsa-dij leend.

Minden versenyzö a hozzászólás elött köteles 1000 korona bánatpénzt az eljáró sóbánya-hivatalnál befizetni.

Irásbeli ajánlatok 1 koronás bélyeggel és az 1000 korona bánatpénzzel ellátva, pecsételve és e czim alatt „**Ajánlat a parajdi gépelyfogat bérlethez**“ csak a szóbeli árlejtés megkezdése elött fogadtatnak el.

Ugy az irásbeli, mint szóbeli versenyzök is csak akkor fogadtatnak el és bocsáttatnak az árlejtéshez, ha a megyei vagy városi közigazgatási tisztségtöl kiadott és láttamozott bizonyitványnyal igazolni képesek azt, hogy ezen mintegy 10.000 koronára rugó beruházást igénylö vállalathoz „a megfelelö tökével, vagy terümentes fekvö vagyonnal birnak és a bérletet az államkincstár hátránya nélkül elvállalhatják és azt végezni is képesek.“

Az árlejtési feltételek és szerzödési pontozatok a parajdi m. kir. sóbánya-hivatali irodában a szokott hivatalos órákban megtekinthetök s ezeknek tudása és elfogadása „az irásbeli ajánlatokban is elismerendö“.

Magy. kir. sóbánya-hivatal.

Parajdon, 1901. évi augusztus hó.

**SZÜCS.**


**ÉPÜLET- ÉS BUTORASZTALOS**
**Ifj. Viszhányó István**
**SZ.-UDVARHELYEN,** Kossuth-utcza, Posta-udvar.

Ajánlja mindennemü az asztalos szakmába vágó munkálatait, u. m. szalonok, hálószobák, ebédlök és hivatalos helyiségek, irodák és iskolák, vendéglök, kerthelyiségek és mulató helyek berendezését. — **Szobák padolása, ablak és ajtobeallitások.**

**Szolid árak. — Csinos és tartós munka,**

**Székely butor.**

**Izléses székely stilü tulipános butorok müvészi kivitelben** és festéssel. Vidéki megrendelések pontosan teljesittetnek.

Szives támogatást kér
tisztelettel

**Ifj. Viszhányó István,**
épület- és butorasztalos.

# BARTHA ANDRÁS

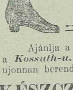

czipészmester
**SZÉKELY-UDVARHELYT**
**Kossuth-u. 21.**
(Zálogház mellett.)

Ajánlja a n. é. közönség szives figyelmébe a *Kossuth-u. 21. sz.* (Zálogház mellett) egész ujonnan berendezett férfi- és női

**KÉSZCZIPŐRAKTÁRÁT**

és üzlethelyiségét.

A legfinomabb anyagból a legkényesebb izlésnek is megfelelöen késziti kellö gyorsasággal, tartóssággal, pontossággal, *jutányos árak mellett* férfi-, nöi- és gyermekczipőket. Sokoldalu tapasztalataira támaszkodva, a n. é. közönség bizalmát és megrendeléseit kéri.

**BERKECZY LAJOS**
**ÉPÜLET- ÉS DISZMÜBÁDOCOS**

ajánlja minden e szakmába vágó munkálatait, u. m.: toronyfedés, házfödés, ócska fedelek javitását jótállás fizetéssel is. Készletben minden bádogos munkák, furdó kádak, házi czikkek, konyhaeszközök és kertészeti czikkek. — Vidéki megrendelések pontosan teljesittetnek.

Az üzlet 14 évi fennállása a megrendelések és kiszolgálások kifogástalanságáról és szolidságáról tanuskodik. Minél számosabb megbizást kér

tisztelettel:

**BERKECZY LAJOS** bádogos mester,
Székely-Udvarhelyt.


Szám: 7289—901 fszb.

## Árverési hirdetmény.

Száldobos község közbirtokosságának tulajdonát képezö „Bartabércz“ erdöterületén (B. üzemosztály „e“ osztagának 355.52. k. h. és „A“ üzemosztály 36., 37, 38. osztagának 63.19 k h.) levö és 6588 m³ tölgymü és 6649. m³ tölgy tüzifára becsült fakészlete a 60.442 1900. sz. földmivelésügyi m. kir. miniszteri magas rendelettel zárt irásbeli ajánlattal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen egyszerre való eladása engedélyeztetett.

Kikiáltási ár 57.818 K, azaz Ötvenhétezernyolczszáztizennyolcz korona.

Az árverés **1901. évi szeptember hó 2-án** d. e. 10 órán kezdve Száldobos község házában tartatik meg.

Árverezni szándékozó köteles a kikiáltási ár 10 százalékát készpénzben vagy óvadékképes értékpapirban az árverést vezetönek kezéhez letenni, zárt irásbeli ajánlat kellö bánatpénzzel felszerelve, az árverés folyama alatt elfogadtatik, utóajánlat azonban semmi szin alatt sem.

A részletes becslés adatai és az árverési feltételek a h-oklándi szolgabirói hivatalnál és a vargyasi m kir. járási erdögondnokságnál a hivatalos órák alatt megtekinthetök.

H.-Okland, 1901 augusztus hó 15-én

**Benedek Imre,**
föszolgabiró.


**BUTOR**

**Grünwald Albert** butorkereskedö **Brassó,** Kapu-u. 47 49. Legnagyobb **butorraktár** a **Reinhart Fülöp** aradi butorgyáros hirneves készitményei **gyári árakon.**

30 hálószoba 30 ebédlö 50 szalon és több uriszoba barock, renaissance, secessió és ónémet stilben állandóan raktáron vannak.

Nagy választék szalon- és futó szönyegekben. Párisi, berlini, brüsseli stb. selyem, peluche szövetekben.

Kezeskedik kitünö minöségért, rendkivüli **olcsó árak mellett.** Vidéki megrendelések a legpontosabban eszközöltetnek.

**Épület- és butorasztalos**

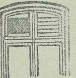

Van szerencsém értesiteni a nagyérdemü közönséget, hogy mindennemü az asztalos iparba vágó munkálatokat elvállalok, igy jutányos áron és szolid kivitelben készitek szoba- és konyhaberendezéseket, gazdasági felszereléseket, épületek padolását, ajtók és ablakokkal való felszerelését, különösen ajánlom remek müvü iróasztalaimat, könyv- és irományállványaimat.

Községi jegyzöi és birói irodák teljes berendezését.

Jutányos árak, izléses munka!

Székely-Udvarhelyt, Szombatfalvi-utcza. (Saját házamban.)

**BIRÓ FERENCZ.**

**Pártoljuk a hazai ipart.**

**Kézsmárky Ákos**
**kocsigyártó és nyerges**

Székely-Udvarhelyt (szemben a vasuti állomással) ajánlja minden e szakmába vágó s a legkényesebb igényeket is kielégitö munkáit, u. m.: teljesen uj kocsik és szekerek, nyergek, matráczok, ablakredönyök, képkeret-aranyozások, padló-fényezések, festések, stb. elkészitését. Javitások olcsón eszközöltetnek. Vidéki megrendelések gyorsan és jutányos áron teljesittetnek. Régi kocsikat és szekereket becserélek, esetleg készpénzen megveszek. Mintajegyzéket ingyen és bérmentve küldök. — A nagyérdemü közönség szives hazafias pártfogását kérve, vagyok tisztelettel:

***Kézsmárky Ákos,***
nyerges és kocsigyártó.

**Épitéseket, épitkezéseket** és *tervezéseket,* valamint költségelöirányzatokat teljesen szakszerüen és a kor igényeinek megfelelöen a legkényesebb izlésnek is megfelelöen köz- és magánépületeket teljes berendezéssel elvállal

Vidéki megbizások is a leggyorsabban teljesittetnek.

Egyszerü levélbeni megkeresésekre azonnali kimeritö tájékozás adatik.

Szolid és felelösség melletti munka.

**Vladár Ferencz**

**épitö vállalkozó**
**Székely-Udvarhelyt, Szombatfalvi-utcza, saját házában.**

Jutányos árak.

**Templom javitásokat, oltártervezeteket** s minden e szakmába vágó dolgokat pontosan elkészit.

**Hazai ipar! Szolid munka! Olcsó ár!**

**ALBERT PÉTER** kovácsmester
**Székely-Udvarhelyt, Kossuth-u. 74.**

**Állandó raktárt** tart legjobban elkészitett és legkülönbözöbb kivitelü modern

**KOCSIKBÓL.**

**Használt kocsikat becserél, vagy kijavit a legpontosabban, szolid kivitelben és olcsó árak mellett.**


Nyomatott a kiadó- és laptulajdonos Betegh Pál könyvnyomdájában Székely-Udvarhelyt, 1901.

Iskola Alapitvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.